

vrijdag 14 augustus 2020

STAD & REGIO 7

Architect Mark Graafland tovert leegstaande kerk om in fraai wooncomplex

'Jaloers op de mensen die hier straks mogen gaan wonen'

Een sombere, al jaren leegstaande kerk in Moerwijk-Zuid is omgetoverd in een zonnig wooncomplex. Verantwoordelijk architect Mark Graafland weet dat hij met zijn medewerkers een puike prestatie heeft geleverd: „De mensen op ons kantoor zijn jaloers op de bewoners die hier straks worden gehuisvest.”

Albert Kok
Den Haag

Bij elkaar vijftien belangstellenden zijn aan het einde van deze doorde-weekse middag bijeen gekomen op de Grovestinsstraat. Ze zijn hier voor een rondleiding door de voormalige kerk Onze Lieve Vrouw van het Allerheiligste Sacrament. Een katholieke kerk dus, die na jaren van leegstand is getransformeerd in een complex met 26 woningen.

Nee, de belangstellenden zijn geen woningzoekenden. „Onze groep bestaat uit architecten, projectontwikkelaars en gemeenteambtenaren”, verduidelijkt Victor Kroes namens de stichting Haags Architectuur Café (HaAC). „Gemiddeld één keer per maand brengen wij een bezoek aan interessante gebouwen die in Den Haag bijna worden opgeleverd. Normaal gesproken doen we dat met soms wel 150 mensen, maar nu met corona kan dat natuurlijk niet.”

Driebeukige kerk

Het pand van de maand, zoals we het maar even zullen noemen, was ooit een 'driebeukige basilicale kerk zonder toren'. Zo staat het tenminste in de boekjes. Het complex werd rond 1950 ontworpen door Jan van der Laan en bestond behalve uit een kerk ook uit een pastorie en een klooster. Eind 2007 raakte het buiten gebruik, zoals dat in heel Nederland naar schatting 1400 van de 6900 kerken overkwam. Met als belangrijkste oorzaken vergrijzing en ontkerkelijking.

Bij de kerk aan de Grovestinsstraat was er nog wel meer aan de hand, vertelt Mark Graafland, de man die als Haags architect namens het door hem opgerichte Bureau Kroner de transformatie voor zijn rekening nam. „Het was een gebouw met een sombere uitstraling geworden, want het was bijna helemaal dichtgemetseld. Echt, het leek meer op een bunker dan op

▲ In de voormalige kerk Onze Lieve Vrouw van het Allerheiligste Sacrament aan de Grovestinsstraat komen 26 woningen. Architect Mark Graafland (onder) is hartstikke trots op het project.

FOTOS HENRIETTE GUEST

een kerk. Afschermd met traliehekken, om wildplassers te weren.”

Fraaie bogen

Maar achter die sombere façade van de bijna vergeten kerk ging een bijzonder gebouw schuil. Compleet met fraaie bogen, rode bakstenen en hoekstenen met inscripties. Die komen, zo lijkt het, nu pas goed tot hun recht, na een transformatie waarbij het dak deels is opengebroken en er dus veel meer licht binnenvalt in de tuinen die buiten de nieuw gebouwde woningen zijn aangelegd. Woningen die binnenkort worden opgeleverd aan Middin, een organisatie die mensen ondersteunt met een geestelijke of lichamelijke beperking.

In een nog niet zo grijs verleden zouden vermoedelijk de woningen als een soort van stenen haag om een beschutte binnentuin zijn aangelegd. Op basis van het ontwerp van Bureau Kroner heeft aannemer G. Bruijnes BV precies het omgekeerde gedaan. Met woningen in wat 'het middenschip' wordt genoemd en met uitzicht op een gemeenschappelijke buitenruimte en de stad die zich daarachter uitstrekt.

„Dat was op verzoek van een stichting die hier in eerste instantie vrouwen mocht gaan plaatsen die slachtoffer waren van huiselijk geweld”, legt Graafland uit. „En de filosofie was dat je bij deze vrouwen hun gevoel van onveiligheid onbedoeld zou aanwakkeren door hen qua buitenruimte te beperken tot een binnen-

tuin. Omdat je daarmee impliciet aangeeft dat het in de echte buitenwereld niet pluis is.”

Maar goed, een half jaar voor oplevering bleek die stichting toch de huur niet te kunnen opbrengen en viel het nieuwe complex ten deel aan Middin, een in Rijswijk gevestigde organisatie die mensen ondersteunt met een geestelijke of lichamelijke beperking. En deze gebruikers mogen in de handjes knippen met hun oogstrelende woonomgeving, weet Graafland heel zeker. „Ik zal je vertellen dat menigeen bij ons op kantoor behoorlijk jaloers is op de mensen die hier straks worden gehuisvest.”

Optie

Dat valt goed na te voelen, die afgunst bij het architectenbureau.

Blij dat er nog ontwikkelaars en beleggers zijn die zo'n project kunnen realiseren

– Mark Graafland

Bijna tien jaar geleden, ten tijde van de laatste grote economische crisis, had een ander bureau, Atelier PRO, een optie genomen op een ook toen kennelijk al geplande transformatie op deze locatie van kerk naar woningen. En die woningen werden destijds alvast maar getaxeerd op een waarde van globaal 250.000 euro. De waarde zal sindsdien alleen nog maar zijn gestegen.

Dan nog even terug naar het begin van de jaren 50. Vergeleken met het zonnige wooncomplex dat nu wordt opgeleverd, stak de sombere kerk van toen bleekjes af. Het kon misschien niet anders: er moest snel gebouwd

worden, de bevolking groeide als kool. En dan was het op zich toch wel weer een knap staaltje van Jan van der Laan (een broer van de meer bekende architect Dom Hans van der Laan) dat hij erin slaagde om in hoog tempo op de genoemde locatie niet alleen een kerk te bouwen, maar ook een paterhuis (of klooster), een meisjes- en jongensschool, een fraterhuis en een gymzaal. Gebouwen die werden opgetrokken in wat door deskundigen wordt omschreven als 'verlicht Bossche Schoolidroom'.

Blij verrast

Mark Graafland maakt zelden mee dat een kerk niet alleen tot woonruimte wordt omgebouwd, maar dat daar dan ook nog eens een niet-commerciële instelling in wordt gehuisvest. „Dit had makkelijk een lucratief project kunnen zijn”, spreekt hij uit ervaring. „Zeker in deze tijd, waarin de prijzen torenhoog zijn. Dus ik ben blij verrast dat er toch nog steeds maatschappelijk betrokken ontwikkelaars en beleggers zijn die zo'n project kunnen realiseren.”

Intussen droomt de architect alweer hardop over het volgende grootschalige project waarover hij zich met zijn medewerkers mag buigen. „We gaan in Scheveningen een nieuw hotel bouwen. Aan de Lelykade. Bovenop een groot bedrijfsgebouw voor bedrijven die een verbinding hebben met de haven. En net als hier weer goed passend in de bestaande situatie. Dat is wel onze specialisatie: ontwerpen voor lastige locaties, met ogenschijnlijk veel beperkingen, midden in de stad.”

Hij neemt even pauze. „Maar laat ik daar niet te veel over opscheppen”, zegt hij dan, „Dat past niet bij ons bureau. Ik zeg altijd: wij zijn architecten met een klein ego, maar met een groot verantwoordelijkheidsgevoel.”